

MYSİA'DA EPİGRAFI ARAŞTIRMALARI II*

(Lev. XI-XIII)

Son yıllarda gerek Daskyleion (Ergili) çevresinde yürüttüğümüz yüzey taramalarında, gerekse Çanakkale ve Bursa Müzelerindeki araştırmalarımız sırasında kopya ettiğimiz Mysia kökenli yazıtların bir kısmını, daha önce küçük gruplar halinde yayınlamışık¹. Bu yazıda da, aynı bölgede bulunmuş bir başka grup yazıtı ele alacağız.

1. Menekrates'in Mezar Taşı:

Mermer stel parçası. Manyas Gölü'nün (*Daskylitis limne*) güneyinde, sahilden biraz içeride yer alan Yeniköy'de² bulunmuş ve Daskyleion kazı deposunda korunmaya alınmıştır³. Üstte panel içersinde cenaze ziyafeti sahnesinin alt kısmı: Solda bir iskemleye oturan kadın figürünün alt yarısı; ortada *mensa tripes*, onun sağında bir vazo (?). Altta yer alan panel içinde, sağa doğru bir atlı ve arkasında erkek hizmetçi figürü. Ölçüler: 0. 39x0. 34x0. 083; harf yük. 0. 011-0. 015 m. (Fig. 1).

Μενεκ[ρά]της Εὐβόλλου ?

Eὐβολλος şeklinde bir kişi adı bilmiyoruz. Ancak bunu Eὐβολος ve Eὐβόλη şeklindeki isimlerle kombine etmek mümkündür.

2. Askias'ın Mezar Taşı:

Üst kısmı kırık, beyaz mermerden stel. Ergili'de ele geçen eser, şimdi Daskyleion kazı deposunda korunmaktadır. Üstte, panel içersinde, soldakinin

* Bu yazının birinci kısmı halen baskıda olan *Zafer Taşlıkıoğlu Anı Kitabı*'nın birinci cildinde (s. 67 - 72) yer alacaktır. Yazının hazırlanmasında yardımcı olan Sayın Prof. Dr. H. Malay'a ve Mysia'daki araştırmalarımı her zaman destekleyen Sayın Prof. Dr. T. Bakır'a teşekkür ederim.

¹ Bk. *Erol Atalay Memorial (Arkeoloji Dergisi, Özel Sayı I, 1991)*, 191 - 195; *EA* 18 (1991), 79 - 80, no. 3 ve *EA* 21 (1993), 99 - 102.

² Yeniköy ile Daskyleion arasında bazı tümülüsler yer almaktadır. Herhalde daha sonraki dönemlerde de bu bölge bir nekropol alanı olarak kullanılmağa devam etmişti (Bu tümülüsler hakkında bk. A. Ramage-N. H. Ramage, *Studies Presented to George Hanfmann* (1971), 158-159). Bu tümülüslerin civarında yaptığımız yüzey araştırmalarında ele geçen ve Roma devrine tarihlenebilecek seramik parçaları da belki bu görüşü desteklemektedir. Daha önceden köyde ele geçmiş olan iki mezar taşı için bk. E. Schwertheim, *Insch. von Kyzikos I* (I. K. 18, 1980), 316 ve 526.

³ Daskyleion'un tarihi ve burada son yıllarda yapılan kazıların ilk sonuçları için bk. T. Bakır, "Daskyleion", *Höyük* 1 (1988), 74 - 84.

bir erkeğe, sağdakinin ise bir kadına ait olduğu anlaşılan iki büstün, boyundan itibaren alt kısımları yer almaktadır. Bunun altındaki altı saurluk yazıt, ağaç budayan bir erkek figürü tarafından ikiye ayrılmıştır. Bu sahnede, sola dönük bir erkek önündeki ağacı budamaktadır. Sol eliyle tuttuğu dalı, sağ elindeki *falx*⁴ ile keserken tasvir edilmiş olan bu kişi *tunica* giymektedir. Stelin alt kısmında yer alan, alçak kabartma olarak yapılmış ağaç budayan bir insan figürü, antik devirde Daskyleion'da gerçekleştirilen tarımsal faaliyetler hakkındaki bilgilerimize bir yenisini daha katması açısından önemlidir⁵. Burada, budanan ağacın, asma ya da başka bir meyva ağacı mı olduğu anlaşılamamaktadır⁶. Öte yandan, daha önce yine Daskyleion civarında bulunmuş olan bir steldeki çift süren bir insan figürü kabartması buradaki tarla tarımına işaret etmektedir⁷. Bu kabartma da, Daskyleion'da tarla tarımının yanısıra bağcılığın⁸ ve meyveciliğin de söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu stelde olduğu gibi, daha çok Phrygia'da karşımıza çıkan bir özellik olan, insanların günlük uğraşlarının mezar taşlarında sahnelenmesi⁹ Mysia'nın bu bölgesinde oldukça yaygındır¹⁰. Ölçüler: 0. 41 x 0. 45 x 0. 115; harf yük. 0. 011-0. 019 m. (Fig. 2).

		{ὕπόμνημα]	
	Ἄσκληά Δίωρος		ὁ κατε-
	σκεύασε(ι)ν αὐ	F	τῶ
	ἡ γύνῃ .ΟΡΦΟ	I	
4	.IC και ὁ υἱός	G	
	Μητρόδωρο	Ü	ς μνε[ί]-
	ας χάριν.	R	

Satır 1-2: Taşta KATEΣKEΥΑΣΕΙΝ şeklinde

Satır 3-4: ..ΟΡΦΟ/.IC şeklindeki kadın adı için belki [Π]ορφό[ρ]ις = [Π]ορφύ[ρ]ις şeklinde bir tamamlama önerilebilir; ancak satır başındaki harf izleri Pi harfi için uygun görünmüyor.

⁴ δρέπανον, δρεπάνη ya da δρεπάνιον adı verilen bu alet için bk. Daremberg-Saglio, *Dictionnaire d. Antiq., s.v. Falx* (S. Reinach) ve M. Waelkens, *Ancient Society* 8 (1977), 278-279.

⁵ Nitekim Ksenophon da, satraplık merkezi Daskyleion'un çok verimli arazilerle çevrili olduğunu belirtmektedir (bk. *Hellenika*, IV. 1, 15).

⁶ Bölgenin coğrafi özellikleri ve bunun burada yapılan tarım üzerindeki etkisi için bk. L. Robert, *Études Anatoliennes* (1937), 205 - 206 ve özellikle dipnot 4.

⁷ L. Robert, *op. cit.*, 206, Lev. XXVIII, 4 (= *I. K.* 18, 230).

⁸ I. S. III. yüzyılda, Daskyleion'da bağcılık ve üzüm tarımı olan Dionysos'la ilişkili bir dinsel derneğin var olduğu da bilinmektedir: Bk. C. Tanrıver, *EA* 18. 1991, 80 - 81, no. 3).

⁹ Bk. M. Waelkens, *Ancient Society* 8 (1977), 277- 315.

¹⁰ Bk. M. Cremer, *Hellenistisch-römische Grabstelen im nordwestlichen Kleinasien, I: Mysien (Asia Minor Studien* 4, 1991), s. 42 - 46, Lev. 4c. ve C. Tanrıver, *Zafer Taşlıkloğlu Anı Kitabı*, s. 70, no. 4.

3. Mezar Taşı Fragmenti:

Mermer mezar steli parçası. Aksakal civarında köylüler tarafından bulunmuş¹¹ olan eser şimdi Daskyleion kazı deposundadır. Üstte, sağdan ve soldan da kırılmış olan bir panelin alt kısmı ve olasılıkla bir atın iki ayağına ait izler. Ölçüler: 0. 26 x 0. 135 x 0. 09; harf yük. 0. 015-0. 018 m. (Fig. 3).

- - - -]ΦΙΑ vac.
- - - -]ομάχου
vac. ? χ]αίρε vac.

Satır 1: Büyük olasılıkla [Ἄφ]φία veya [Ἄπ]φία ?

Satır 2: -omakhos şeklinde biten herhangi bir isim: [Νυκ]ομάχου, [Ἀριστ]ομάχου vb.

4. Adak Steli Fragmenti:

Yeşil Çomlu'da köylüler tarafından bulunan ve halen köyde korunan bir mermer stel parçası. Üstte ve altta yer alan muhtemelen kabartmalı nişlerin arasında kalan kısım korunmuştur. Ayrıca, bu taşla birlikte, üzerinde ayakta duran bir erkek figürü ile onun solunda olasılıkla bir kadın figürünün başına ait izler bulunan ve belki de bir adak taşına (?) ait olan yazısız bir stel parçası daha ele geçmiştir (Fig. 4b)¹². Ayrıca, köyün meydanında bir miltası ve mermerden bir *phallos* bulunmaktadır¹³. Ölçüler: 0. 16 x 0. 18 x 0. 07; harf yük.: 0. 01-0. 014 m. (Fig. 4a).

{- - - - -]οδώρου καὶ Τ{- - - -}
{- - - - -] καὶ ὑπὲρ ἑαυτ{- - -}
{- - - - -]Ν Διογένης {- - - - -}
4 [εὐχαρισ]τή vac. ριον. vac.

¹¹ Aksakal Köyü civarında yaptığımız yüzey araştırmalarında, köyün birkaç km. kuzeyindeki az engebeli arazide yoğun olmayan bir Roma devri yerleşmesi olduğunu gösterebilecek bazı seramik parçaları ve basit duvarlara ait olduğu anlaşılan taşlar saptadık. Öte yandan, köyün güney kısmında, zaman zaman geç Roma devrine tarihlenebilecek bazı mezarlarla da karşılaşmaktadır. Ancak, Daskyleion kazı ekibine Aksakal köylüler tarafından teslim edilen ve çoğunlukla mezar buluntusu oldukları anlaşılan seramik ve terrakotta figürün parçalarının Aksakal - Ergili arasındaki tepelerin göle bakan yamaçlarında ele geçtikleri söylenmektedir. Bu köyde kopya edilmiş olan bazı yazıtlar için bk. E. Schwertheim, *op. cit.*, no. 169, 411, 493, 519, 548 (krş. C. Tanriver, *Zafer Taşlıkloğlu Anı Kitabı*, s. 71 - 72, no. 6).

¹² Bu taşın ölçüleri şöyledir: 0. 22 x 0. 15 x 0. 075 m.

¹³ En az 5 kere kullanıldığı anlaşılan [bunların üçü, Diocletianus ve Maximianus, Constantinus (ve oğulları) ile Ioulianus (I. S. 361-363) devirlerinde] bu mil taşındaki yazıtların en geç olanının altında *M(ilia) X* şeklinde mesafe belirtilmiştir. Bu taş olasılıkla E. Schwertheim tarafından görüldüğü belirtilen mil taşıdır (*Insch. v. Kyzikos II*, I. K. 26, 1983, s. 40, no. 36 ve D. French, *Roman Roads and Milestones of Asia Minor* 2, 1 (BAR 392, 1988) no. 221.).

Satır 1: Μητρ]οδώρου, Διο]οδώρου, Ἀπολλ]οδώρου, Πυθ]οδώρου, Ἑλι]οδώρου gibi bir isim.

Satır 2: ἑαυτ]οῦ veya ἑαυτ]ῶν

5. Aphphia'nın Mezar Taşı:

Naiskos tipinde mermer stel. Eser, Çanakkale Müzesi tarafından, Biga'da oturan K. Köse adlı bir kişiden satın alınmıştır (Env. No. 4859)¹⁴. Üzerinde yer alan ve cenaze ziyafetini konu alan kabartmanın stili, bu taşın Kyzikos yakınlarından geldiğini göstermektedir. Niş içerisinde cenaze ziyafeti sahnesi: Solda başı da örten manto giymiş ve arkalıksız bir tabureye oturan kadın, sağda *kline* üzerinde uzanan ve sol elinde bir içki kabı tutan sakallı bir erkek; önde, üzerinde yiyecekler olan bir *mensa tripes*; sol kenarda elinde bir vazı taşıyan küçük boyutlu olarak yapılmış bir kadın, sağ kenarda ise sağ elini çenesine dayamış ve yine küçük boyutlu olarak yapılmış olan bir erkek hizmetçi figürü. En altta hayli geniş bir kama. Ölçüler: 0. 505 x 0. 347 x 0.101; harf yük. 0. 011-0. 025 m. (Fig. 5).

Ἀφφία Ἀπολλοδώρου
χαῖρε.

6. Moskhareion'un ya da Synete'nin Mezar Steli:

Naiskos tipinde mermer stel. Karacabey'in kuzeybatısında yer alan Karasu Köyü'nde¹⁵ -yazıtı korunmamış başka bir stelle birlikte¹⁶ bulunmuştur (Bursa Müzesi Env. No. 10006). Üstte profilendirilmiş arşitrav; yanlarda dikdörtgen şekilli ve silmeli başlıklar taşıyan *antia* duvarları. *Naiskos* içinde kabartma G. Polat tarafından bir sonraki makalede plastik açıdan incelenmektedir (s. 111, no. 1). Ölçüler: 0. 84 x 1. 08 x 0. 27; harf yük. 0. 024-0. 027 m. (Resim için G. Polat'ın makalesine bakınız).

Μοσχάρειον ἢ καὶ Συνέτη, γύνῃ δὲ
Ἀφοβήτου τοῦ Ἡρώδου ἠρώϊς,
χαῖρε.

¹⁴ Müzenin aynı kişiden satın aldığı (Env. no. 4860) ve üzerinde çift süren bir erkek figürü ile ὑπόμνημα'nı mezar yazıtı formülü bulunan, bu nedenle de Kyzikos arazisi ya da yakınlarından geldiği anlaşılan bir başka mezar steli için bk. C. Tanrıver, *Z. Taşlıklioğlu Anı Kitabı*, s. 70, no. 4.

¹⁵ E. Schwerteim'a göre Miletoupolis arazisi Kara Dağ'ın güney yamaçlarına kadar uzanıyor ve bu köyün bulunduğu alanı da içine alıyordu (bk. *Insch. von Kyzikos* II, s. 100). Bu köyde daha önceden bulunmuş olan bir başka mezar steli için bk. E. Schwerteim, *op. cit.*, 51.

¹⁶ Bu stel hakkında G. Polat'ın makalesine bk. (s. 112, no. 2).

Mysia'da Epigrafi Araştırmaları II

Yazıtımızda geçen Μοσχόρ(ε)ιον, Συνέτη ve 'Αφόβητος şeklindeki her üç isim de Mysia'da bulunmuş diğer bazı yazıtlardan bilinmektedir, bk. E. Schwertheim, *Insch. von Kyzikos* I, 123 (Μοσχάρειον), 340 (Συνέτη) ve 123 ('Αφóβητος).

Cumhur Tanrıver
İzmir

